

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

MENTOR

LETN. 23

1935-36

ŠTEV. 6

Vsebina 6. številke:

Janko Mlakar, Spomini 121 / Memor, Marija in študenta 128 / Jelko Erzin, Zima v gozdu 129 / Joža Lovrenčič, Appel 129 / Polde Pavčnik, Jurčki 150 / Kajžarski, Jok 151 / Emanuel Kolman, Nocoj so zvezde zažarele 155 / Dular Jože, Nazorno predstavljanje 154 / Fred Bralle, Na straži ob svitu 157 / P. Gaber, Zvezde 157 / Emanuel Kolman, Mrtvi materi 157 / Rusalka, V. a 158 / Niko Kuret, Ulysses z Ithake 159 / Fred Bralle, Nocturno 141 / Ivan Čampa, Iz nekega jesenskega večera 141 / Obzornik: Nove knjige 142 / Pomenki 145 / Zanke in uganke 144.

Uredništvo lista: Prof. dr. Joža Lovrenčič, Ljubljana, Zrinjskega c. 7. — Na uredništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. — Rokopisi se ne vračajo. — Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. — Na upravo se naslavljajo vsa naročila in reklamacije.

Mentor izhaja v Ljubljani med šolskim letom vsakega 1. v mesecu. — Izdaja ga Prosvetna zveza v Ljubljani (odg. Vinko Zor, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80.) Urednik prof. dr. Joža Lovrenčič. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju. Predstavniki tiskarne France Uhernik, Kranj.

Celoletna naročnina za dijake Din 50., za druge in zavode Din 40. Posam. številka Din 4.—. Plačuje se naprej. — Štev. ček. računa pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676. — Naročnina za Italijo: Lit. 10.— za dijake, Lit. 15.— za druge; za Avstrijo: S 4.— za dijake, S 6.— za druge. — Plačuje se po italijanskih, oziroma avstrijskih čekovnih položnicah „Katoliških misijonov“ v Grobljah pri Domžalah. — Naročnina za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov. — Poverjeniki dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. — Plačati pa morajo vso naročnino z vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

B. KOLB & PREDALIČ

Sportna trgovina - Ljubljana - Kongresni trg 4

Za zimo priporočamo svojo bogato zalogo zimskega sportnega blaga: smuči, palice, stremena, čevlje, maže, volnenega blaga itd.

Za poletje pa naše priznane šatore, kajak čolne in dežne plašče ter vso opremo za lahko atletiko, tenis, turistiko l. t. d.

(Od 1. novembra dalje Kongresni trg številka 4)

JANKO MLAKAR :

SPOMINI

„QUEM DII ODERE . . .“

S poučevanjem mladine se ukvarjam že nekaj več kakor tretjino stoletja. Zato mislim, da sem si kot pedagog vsaj nekolikokušenj nabral. Te skušnje me pa uče, da je imel tisti Rimljan precej prav, ki je trdil, da bogovi sovražijo njega, ki so ga naredili za vzgojitelja: „Quem dii odere, paedagogum fecere!“ In vendar bi ne bilo tako, če bi le mladina hotela.

Še danes se rad spominjam prvega liceja iz šolskega leta 1909/10. Živel sem z njim v največjem prijateljstvu. Vselej sem bil vesel, ko sem stopil v razred in me je pozdravilo petdeset nedolžnih obrazov v veselem pričakovanju. Vse bi bile rade vprašane in vse so znale, tako da mi je včasih manjkalo podobice za druge razrede. Kadar sem jim povedal za „intermezzo“ kaj veselega, je zazvenel po sobi srebrnočist smeh, kakor bi se bili angelci zasmeljali. Komaj sem pa dal znamenje, že je bilo zopet vse tiho. Ob tistih urah sem smatral za posebno milost, da me je Bog poklical v katehetski stan. Odškodovale so me za druge, ki so bile včasih jako hude.

„Dekleta,“ sem dejal pri neki priliki v šestem liceju, „rajši bi šel drva sekati, kakor v vaš razred učiti. Če bi celo uro delal s sekuro, bi lahko pokazal na kup sesekanih drv: iz vašega razreda pa grem z grenko zavestjo, da sem se celo uro trudil, pa nič dosegel.“

Da, če bi mladina le hotela, bi imel učitelj¹⁾ v šoli nebesa. Res je, da vsi ne morejo znati za „odlično“; toda ako bi vsak storil svojo dolžnost, in seveda tudi učitelj, bi ne bilo v razredu „hudih ur“, in dan spričeval bi bil „dies, quem fecit Dominus“,²⁾ ne pa „dies irae et calamitatis“.³⁾ Pa je že tako, da je skoraj v vsakem razredu nekaj ta-

¹⁾ Besedo „učitelj“ rabim večkrat v najširšem pomenu, torej za pedagoge od ljudsko šolskega učitelja do profesorja. ²⁾ Dan, ki ga je Gospod naredil. ³⁾ Dan jeze in nesreče.

kih, ki smatrajo za sveto študentovsko dolžnost lenobo pasti, nemir delati in profesorja jeziti.

Tudi mladina bi lahko včasih pogledala „za kulise“. Kolikokrat se zgodi, da je profesor bolehen, ali da pride v šolo ves potrj zaradi kake neprilike ali nesreče, ki ga je zadela, pa študent tega ne vidi ali tudi noče videti in upoštevati. Prav takrat mu še nalašč nagaja in ga draži do krvi.

Nekega dne sem prišel ves prehlajen v šolo. Dve uri je še nekako šlo, tretjo sem že težko govoril, četrto mi je pa glas skoraj popolnoma odpovedal. Zato sem prosil dekleta, naj bodo mirne, ker ne morem glasno razlagati. Pa še nikdar niso bile tako nemirne, kakor takrat, ko so vedele, da jih ne morem „nahruliti“. Bile so pa to večinoma samo „boljše“ deklice, ki so menda samo zato hodile v šolo, da so imeli doma mir pred njimi.

V tem oziru so imeli celo „ledinarji“ več srca.

Začetkom šolskega leta 1902/3 sem moral v Leonišče pod nož. Imel sem namreč nekaj pretrgano, kar je bolje, da je celo. Znanci so me opravljali, da sem se zato pretrgal, ker sem o počitnicah stopil z Jalo vca na Razor. Ko sem se čez štirinajst dni poslovil od postelje in primarija Šlajmerja, mi je svetoval, naj vzamem pet tednov dopusta. Jaz ga pa nisem ubogal, temveč sem šel takoj v ponedeljek v šolo in odrešil svoje tri suplente, ki so prevzeli mojih trideset tedenskih ur. Nisem hotel, da bi mi kdo očital, da sem cele počitnice letal po gorah, potem pa legel na leno kožo, ko je bilo treba v šolo. Otroci so me začudeno gledali, ko sem počasi lezel in sedel za kateder, za katerim so me redkokdaj videli sedeti. Po uri sem pa dejal v petem razredu fantom: „Jaz ne morem z vami v vežo. Zato pojdite kar sami, pa lepo mirno, kakor bi vas jaz peljal.“ In ubogali so. Tudi med poukom so bili tako mirni, da sem se kar čudil. To je trajalo več tednov. Učiteljice in učitelji so namreč naročili otrokom, da morajo biti mirni, ker da bom moral zopet v Leonišče, če se bom razjezil in nad kom zakričal.

„Potem bo pa gospod katehet umrl,“ je rekla neka učiteljica na šentjakovski šoli deklicam, „ve ga boste imele na vesti.“

Seveda, „na vest“ me pa niso hotele dobiti, zato so bile rajši tako mirne, da sem se njihovi obzirnosti čudil.

Ker je navadno v vsakem razredu nekaj lenuhov in nagajivcev, je skoraj vsak učitelj vedno v bolj ali manj skritem boju s svojimi učenci. Orožje je pa na obeh straneh precej različno. Mladina se bojuje z lenobo, zanikrnostjo, nemirom, lažjo, goljufijo, profesor pa s „cveki“, razrednico in disciplinarnimi kaznimi od navadnega opomina do „pregnanstva“.

Za vsakega učitelja je nerodno, če mora s silo vzdrževati red v šoli, zlasti pa še za kateheta, ki ni le veroučitelj, marveč tudi, in sicer pred vsem, dušni pastir svojih učencev, ki jim mora biti bolj oče in prijatelj, kakor pa predstojnik. Žal, da poverjena mu mladina večkrat smatra njegovo dobroto za slabost in se pri verouku temu primerno obnaša. Tu je pač težko zadeti pravo mero. Jaz sem v tem

oziru večkrat zavidal svoje tovariše profesorje, ki so lahko z „močno roko“ vladali v razredu. Ako sem bil kako uro bolj profesor kakor katehet in sem ostro nastopil, mi je vselej po šoli vest očitala, da nisem prav ravnal, zlasti še potem, ko mi je dal ravnatelj Macher kratek pa dober nauk, ki sem si ga bil dobro zapomil.

Bilo je koncem leta in stopil sem zadnjikrat v šesti licej, v katerem sem užil malo veselja, tem več pa jeze in žalosti. Temu sem dal duška pri slovesu. Končal sem nekako takole: „K sklepu vam iz srca želim, da bi vam nihče v življenju ne prizadel toliko bridkih ur, kakor ste jih ve meni.“

Ko sem potem domov grede Macherju povedal, kako sem se poslovil, mi je dejal: „Kot Mlakar si prav govoril, kot katehet pa ne.“

Razumel sem ga dobro. Kot katehet bi bil moral pozabiti na vse bridke ure, ki so Mlakarju ostale še v živem spominu. Moral bi se od razreda lepo spravljivo in prijazno posloviti, da bi dekleta imele lep spomin na zadnjo uro verouka.

Jaz nikdar nisem rad zatiral lenobe s „cveki“ in ne nagajivosti z razrednico, čeprav sem bil včasih prisiljen prijeti za to orožje. Pritožba pri razredniku je navadno pomagala, pa sem se tega pripomočka malokdaj poslužil. Zdelo se mi je nekako poniževalno, da bi iskal pri drugih pomoči ter tako priznal svojo slabost.

V razrednico sem navadno zapisal — kar se je pa redkokdaj zgodilo — nagajivko s svinčnikom, da sem jo lahko izbrisal, če se je poboljšala. Pri neki priliki je to delo opravila neka učenka, kar je pa imelo za zbrisano „grešnico“ hude posledice.

So otroci, ki se ti zde na prvi pogled simpatični; čim bolj jih pa spoznaš, tem bolj te odbijajo. Take vrste je bila tudi licejka Tea. Ko je prišla k meni v šolo, sem mislil, da bo prav dobra in pridna deklica. Ščasoma so se pa v nji razvile prav neprijetne lastnosti; da, znala je biti naravnost zoprna. V razredu je bila vedno središče nemira. Ko sem jo neko uro opominjal, ker me je s klepetanjem motila pri razlagi, se obregne nevoljno: „Pa že zopet jaz!“ Ko mi je na zopetni opomin odgovorila prav tako predrzno, sem potegnil iz miznice razrednico in jo zapisal, seveda s svinčnikom. Neka Teina prijateljica je to opazila in jo je naslednji dan, ko se ji je posrečilo dobiti razrednico v roke, zbrisala. To je bilo zelo predrzno, pa tudi neumno. Vsa zadeva je prišla namreč na dan in pred konferenco, dasi brez moje krivde. Ker je imela Tea že toliko disciplinarnih grehov, da je bila z zadnjim mera polna, je morala v „pregnanstvo“.

Pri deklicah bi bilo prav lahko vzdrževati mir in red, če bi imele svoje jezičke nekoliko bolj v oblasti. Pri razlagi so še nekam mirne, če jih snov zanima, ali če se jim podaja vsaj v zanimivi obliki. Tudi med spraševanjem molče, ako vprašane gladko znajo. Kakor hitro se pa začne kateri ustavljati, se prične prišepetavanje. Jaz sem sem že večkrat rekel, da nisem gluhi, da bolje slišim, kakor tista, ki je vprašana, pa ne pomaga veliko. Najbolj me pa še danes tista draži, ki v knjigo gleda in prišepetava. To se mi prav tako zdi, kakor bi berač kradel, da bi vbočajme dajal. Neka deklica mi je celo rekla,

da je prišepetavanje „duhovno delo usmiljenja: poučevati nevedne.“ Čudno, da ni trdila, da se s prišepetavanjem dobe odpustki —.

Če se je katera med poukom smejala, ji nisem posebno zameril, ker vem iz lastne skušnje, da človeka najbolj takrat smeh sili, kadar se ne sme smejati. V Postojni sem moral namreč nekoč celo izpred oltarja v zakristijo, tako me je smeh lomil.

Na veliko soboto sva z dekanom na stopnicah velikega oltarja pela litanije, organist je pa na koru odgovarjal.

„Sancte Petre, ora pro nobis,“⁴⁾ in na koru se je oglasilo prav tako: „Sancte Petre, ora pro nobis.“ Vse je šlo lepo v redu in slovesno, dokler nisva prišla do župnijskega patrona, ki je sv. Štefan.

„Sancte Stéphane, ora pro nobis!“

In organist je odpel: „Sancte Stephane, orate pro nobis!“⁵⁾

„No, tega pa vika, ker je patron,“ je zagodrnjal dekan in bilo mi je dosti. Smeh me je tako silil, da nisem mogel več peti. Vstal sem in šel v zakristijo. Komaj sem pa prišel tja, me je takoj minulo.

Zato navadno niti smeha med molitvijo nisem kaznoval, marveč sem ono, ki se je smejala, samo resno opomnil, naj drugič moli.

Na šentjakovski šoli je poučevala med drugimi tudi neka učiteljica, ki ji je bilo ime Agneza, kar so pa deklice spremenile v manj blogodonečo „Nežo“. Bila je velike in močne postave, hodila je pa, kakor bi se vozila. Nosila je namreč, kakor je bilo takrat v navadi, tako dolga krila, da se ji niti čevlji niso videli. Zdelo se mi je pa, kakor bi pri hoji nog prav nič ne premikala. Jaz sem imel vedno vtis, kadar sem jo videl „voziti“ se po Starem trgu v šolo, kakor bi imela na nogah kolesa in bi jo nevidna moč naprej porivala.

Nekega dne me ustavi na hodniku: „Gospod katehet! Deklice iz šestega „a“ razreda so se včeraj med molitvijo smejale. Prosim vas, da jih strogo posvarite.“

Meni se je vsa zadeva čudna zdela, ker so bile prav te deklice naravnost vzorno disciplinirane. Ko sem prišel popoldne v razred, sem takoj spoznal, da imajo slabo vest in da pričakujejo „pridige“. Hotele so me menda potolažiti in so še pobožneje molile kakor navadno.

Ko so sedle, sem pa začel. Poslušale so me mirno in nekam skesano. Ko sem jim slednjič rekel, da me posebno boli, ker mi je šesti „a“, ki je sicer tako priden razred, naredil tako sramoto, pa niso več zdržale. Nekatero so se malo spogledale, nato je pa ena izmed njih, zdi se mi, da je bila Palmira, dvignila roko in rekla: „Prosim, gospod katehet, Ne- (hotela je reči „Neža“, pa je hitro popravila) gospodična je stala na katedru med molitvijo, pa je bila tako visoko . . .“

Dalje je nisem pustil govoriti.

„Je že dobro! Sedi! Za sedaj naj bo. Upam pa, da mi ne boste nikdar več kaj takega storile.“

Nato sem začel takoj spraševati. Če bi bila Palmira še naprej pripovedovala, zakaj so se smejale, bi se bil tudi jaz začel smejati.

⁴⁾ Sveti Peter, prosil za nas! ⁵⁾ Sveti Štefan, prosite za nas!

saj sem itak komaj ostal resen. Tiste dni so namreč namazali tla v šolskih sobah z nekim oljem. Da bi ga s krili ne brisale, so si jih učiteljice nekoliko pripеле, kar je bil seveda za deklice nenavaden pogled. „Neža“ se je posebno visoko izpodrecala, da so se videle v nizke čevlje in čisto navadne debele rdeče nogavice obute noge. Zato nisem mogel zameriti deklicam, da jih je smeh silil, ko je stala „Neža“ kakor sveča zrvnana med molitvijo ob katedru. Mene bi bil najbrž tudi, če bi bil na njihovem mestu.

Tudi kake nedolžne šale nisem učenkam nikdar zameril. Posebno so bile vesele, če so me naredile „za aprila“. Zato sem moral prvega tega meseca vedno paziti, da nisem „noter padel“. Ko sem šel po stopnicah ali hodniku, je kar deževalo name:

„Gospod katehet, zadaj ste pa umazani!“

„Se bom že v konferenčni sobi okrtačil.“

„Na rokavu vam visi velika nit!“

„Če visi, jo pa dol vzemi!“

Včasih sem jim pa le naredil veselje, da sem se odkril, ko so mi prigovarjale, da imam klobuk umazan.

Med uro seveda niso kaj takega poskušale, ker smo bili takrat vedno „službeni“. Samo v tistem razredu, ki je bila v njem Tea, so me nekoč speljale, pa se jim ni popolnoma posrečilo.

Sredi ure med razlago vstane naenkrat Milka, ki je bila izmed najboljših učenk, in gre ven. Ko pride nazaj, mi pravi: „Prosim, gospod profesor, neka dama bi rada z vami govorila.“

Na liceju sicer ni bila navada, da bi nas bile dame klicale med uro iz razreda, pa sem vendar šel ven, nekoliko nevoljen, ker me je zmotila med poukom. Ko pa pridem na hodnik, ni bilo nikogar. V hipu se spomnim, da je prvi april. Zato počakam nekoliko zunaj, nato pa grem zopet v razred in nadaljujem z razlago, kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Deklice so bile potem celo uro nenavadno mirne. Tisti peti licej je namreč spadal med najbolj nemirne razrede. Milki je bilo pa hudo, ker je mislila, da sem zameril. Skrila je obraz v roke in se me do konca ure ni upala pogledati. Ko smo odmolili, pa pride h katedru.

„Gospod profesor, ali ste zelo hudi?“

„Prav nič nisem hud. Toda če bi vprašal, zakaj si me ven poslala, ko ni bilo nikogar, bi se bile vse tako smejale, da bi ne bilo celo uro miru.“

Na liceju in pozneje na gimnaziji je bilo več deklic, ki sem jih učil od prvega razreda ljudske šole do mature, tako da niso imele nikdar drugega kateheta kakor mene. Zato ni bilo čudno, da smo si tekom toliko let postali nekam domači, v osmi že celo nekoliko preveč. Ker so bile res pridne ne le v šoli, marveč tudi v cerkvi, sem jim večkrat kaj spregledal. Tako so mi včasih takoj, ko sem prišel v razred, „izjavile“, da nič ne znajo.

„Prosimo, gospod profesor, nikar ne sprašujte. Morale smo se za druge predmete toliko učiti, da za verouk ni nič časa ostalo. Se bomo pa prihodnjic naučile. Rajši nam razlagajte ali pa kaj lepega povejte.“

Ker so držale, kar so obljubile, sem jim navadno ustregel. Pri neki taki priliki se pa le nisem mogel zdržati, da bi jih ne bil opominjal.

„Zdi se mi, dekleta, da ne delam prav, ko vas tako lepo ubogam. Hvala Bogu, da vas imam zadnje leto. Če bi bila še deveta gimnazija, bi vas ne hotel več učiti.“

„Oh, seveda ne! Pa še radi! Boste videli, da boste še jokali po nas!“
In res mi je bilo hudo pri srcu, ko sem se od njih poslavljal in si je moja „stara garda“, ki sem jo učil od šestega do devetnajstega leta, solze brisala . . .

V istem letu jih je peljal razrednik na izlet v Vrata. Raztegnile so ga še na nedeljo. Jaz tega nisem rad videl zaradi nedeljske službe božje. Pa so mi obljubile, da bodo šle vse na Dovje k sveti maši. Takoj v ponedeljek mi je neka osmošolka, ki so ji rekli „Kavkica“, med potjo v šolo zvesto poročala.

„Ko smo zvečer prišle k „Šmercu“, so nas nekam grdo gledali. Drugo jutro po maši so bili pa silno prijazni in so nam zelo postregli.“

„No, to je lepo. Šmercla je krščanska žena in je v soboto zvečer mislila, da ste najbrž kake mestne „frklje“, ki hodijo v nedeljo na izlete namesto k maši. Kako ste se pa na Dovjem obnašale?“

„Oh, tam smo pa jaz in še nekatere druge ušle med pridigo iz cerkve, tako smo se smejale,“ je priznala odkritosrčno. „Veste, gospod Aljaž je tako „špaso“ pridigoval. Govoril je o sv. Ignaciju Lojolanškem, pa je rekel: „Sv. Ignacij je bil nekaj takega, kar se pravi po naše „afcer“.“

Seveda, potem ni bilo čudno, da je zbežala Kavkica v lopo pred vrata.

„Kaj pa, ali ste ostale potem ves čas v lopi?“
„O ne! Ko smo se nasmejale, smo šle nazaj v cerkev.“

V sedmi me je Kavkica — zdi se mi, da je bila prav ona — vprašala, če so tudi šolske goljufije greh. Razložil sem ji, da je prepoved rabiti nedovoljene učne pripomočke samo „lex mere poenalis“, da spada torej med postavke, o katerih pravijo moralisti, da postavodajalec ni imel namena z njimi vezati v vesti.

„Če goljufaš profesorja, sicer ni greh; ako te pa zasači in kaznuje, se pa jezi sama nad seboj, ker si bila tako nerodna, da si se dala ujeti, ne pa nad profesorjem.“

Da, goljufija, to je najstarejši učni pripomoček, ki se še ni in se tudi nikdar ne bo preživel, to je najboljšo orožje, s katerim se študent bojuje v šoli. Zdi se mi, da se v sili vsak posluži tega orožja, če ga je le vajen. Nekateri so res pravi virtuozji v goljufiji, da jih profesor nikdar ne zasači, najsi že prepisujejo s takoiimenovanih „plonkarskih“ listkov ali od kakega dobrega študenta iz bližnje okolice. Drugi so pa zopet tako nerodni, da vse napačno prepisejo. Zlasti je goljufija tistim nevarna, ki v sebe premalo zaupajo in mislijo, da vsi drugi več znajo.

„Od štirih računov imam dva prav,“ se mi je pritožila neka deklica, „pa sem «slabo» pisala.“

Pogledam nalogo in vidim, da ima prvi račun popolnoma prav, drugega, ki je bil tudi pravilen, je pa prečrtala in ga še enkrat naredila, a napačno.

„Zakaj si pa ta račun prečrtala in ga še enkrat delala?“

„Pogledala sem k Betki, pa sem videla, da ima drugačen rezultat kakor jaz. Ker sem mislila, da imam jaz napačno, sem pa svojo nalogo prečrtala in jo od nje prepisala.“

„Vidiš, to je kazen, ker si hotela goljufati. Zakaj pa tako malo vase zaupaš? Narediti se pa nič ne da. Gospod profesor ti ne bo reda popravil. Drugič sama delaj naloge in ne glej drugam!“

Kateheti smo v tem oziru na boljšem od svetnih profesorjev, ker navadno nimamo pismenih nalog. Pa tudi mi nismo varni pred goljufijo. Pri meni so včasih obred sv. maše na tablo spisale, potem ga pa tako varno zbrisale, da je vsaka lahko brala, če je imela dobre oči. Nekoč so mi celo na liturgične slike napisale imena pod mašno orodje, pa s tako drobnimi črkami, da prvo uro niti zapazil nisem. Da skušajo brati iz knjige, če ne pazim, se samo ob sebi razume. Marsikatera se tudi usmiljeni okolici priporoči za pomoč, da bi „nevedno učili“. Če ji zmanjka, naredi tako moder obraz, kakor bi vedela, a se le spomniti ne more. Če ji pa kaka usmiljena duša prišepeta, ne pove takoj, marveč pogleda prej v strop, kakor bi prav napeto premišljevala, da bi se domislila.

Šolske goljufije imajo včasih slabe posledice ne le v šoli, ampak tudi pozneje v življenju. Študent, ki se zanaša samo na goljufije, tudi pozneje izven šole ne bo lahko samostojno delal. So tudi ljudje, ki prepuste delo drugim, sami pa poberejo lavorike in znajo prav spretno porabiti bližnjega za lestvico, po kateri kvišku plezajo, pa večkrat z nje strmoglavijo. To so večinoma tisti, ki so že v šolskih letih živeli na račun drugih. Lepi značaji baš niso taki možje.

„Inter arma silent musae“. Ta pregovor velja tuda za šolo. V razredu, v katerem se vrše dan na dan srditi boji med mladino in profesorji, v katerem se bohotita lenoba in zanikernost, se uporabljajo vse vrste goljufije, v katerem se polnijo katalogi in zvezki s „cveki“, frče izza katedra ukori in druge kazni, v takem razredu ni uspehov. Zato jih koncem leta obleži na bojišču včasih kar polovica „ranjenih“ in „mrtvih“. Ko zbira naslednje leto razrednik ostanke svoje „vojske“ iz prejšnjega razreda, lahko pravimo o njem po Schillerju, seveda „mutatis mutandis“:

Er zählt die Häupter seiner Lieben,
Und sieh, es fehlt manch teu'res Haupt.^{*)}

Profesor, ki ima več takih razredov, pa spozna vso resnično latinskega pregovora: „Quem dii odere, paedagogum fecere“.

(Dalje.)

^{*)} „Die Glocke“: Glavé prešteva svojih ljubih, — in glej, prenekatero drage glavice ni več.

MEMOR:

MARIJA IN ŠTUDENTA

(Narodna.)

Leži, leži ravno poljé,
po polju bela cesta gre.

Po cesti gresta študenta dva,
ki sta iz črne šole šla.

Prišla sta do lipe zelene,
do lepe hladne senčice.

Pod lipo sedi Marija,
jo dolga pot je utrúdila.

Študenta jo pozdravita
in se naprej odpravljata.

Marija ju je vprašala:
„Ne bosta nič počivala?“

Tako študenta pravita:
„Kaj bi midva počivala,

študenta dva, oba mladá,
saj nisva nič utrujena!“

Tako sta ji povedala
in se naprej odpravila.

Še ju pokliče Marija:
„Počakajta, študenta dva,

študenta dva, oba mladá,
mi hosta nesla Jezusa!“

Študenta sta počákala
in sta ji nesla Jezusa.

Študenta sta prehitro šla,
Marija je zastajala.

Jezus se jokati začné,
ko več ne vidi matere.

Marija je podvizala
in je študenta klicala:

„Oj čakajta, počakajta,
študenta dva, oba mladá!“

Mi bosta dala sineka,
preusmiljenega Jezusa!“

Študenta sta počákala,
Mariji dala Jezusa.

Še je Marija vprašala
študenta dva, oba mladá:

„Kaj za plačilo hočeta,
ker nesla sta mi Jezusa?“

„Kaj za plačilo hočeva,
Marija, mati usmiljena?
To, prosiva te, nama daj,
da prideva kdaj v sveti raj!“
Marija ju je uslišala:
sta črne šole zmagala.

Sta črne šole zmagala,
oba postala mašnika,
služila Jezusu zvestó —
po smrti ju je vzel v nebo,
v sveto nebo, v nebeški raj —
še nam ga kdaj vsem Jezus daj!

JELKO ERZIN:
ZIMA V GOZDU

V sprebele plašče lesovje
ogrnil čez noč je sneg,
nikjer nič zelenja, življenja —
molčita dolina in breg.

Ob hrastu ponosnem lipa
zamaknjena sanja zimski sen,
utrujen pod težo sneženo
počiva mrk maklen.

Nad lesom sklanja se zima
in jezno grozi z rokó,
vse tiho pred njo je, le vrani
mrtvaško pesem pojó . . .

JOŽA LOVRENČIČ:
APPEL
(Klicanje.)

Sur le bord du chemin, un arbre bruit tout bas:
„Attends, où presses-tu ton pas?“

Où je vais? Ah, je n'en sais rien.
J'aimerais voir des gens de bien.

L'arbre frémit, frémit . . .
Mon pas s'arrête — la route finit.

„Les bonnes gens? Je crois dans leur coeur et murmure,
repose-toi sous moi pour que je te rassure!“

Pour écouter, sous l'arbre je m'assis,
et mon coeur fut étrangement rassis.

Crassus.

JURČKI

Mati me je obiskala. Vsa mokra je pritekla. Zeblo jo je. Še v obraz je bila mokra in drobne kapljice so si utirale pot med njenimi prezgodnjimi gubami. Od velike noči sem so se ji zarezale v obraz, ki je bil nekdanj tako lep in mlad . . . Skrbi so jo potrle, sključeno hodi in vsa majhna in strta je od bolečin, ki le nerada govori o njih. Ko sem šel nekoč z njo po mestu in nesel njen cekar, se je nekdo zaničljivo ozrl nanjo — nato pa je pogledal v stran. Zamizal sem od bolečine, ki mi jo je vsekali tisti poredni fant v mlado dušo, mati pa se je nasmehnila.

„Bog ve, kaj še njega čaka!“ je dejala mirno. Nič drugega. Nič ni hotela pokazati, da jo je zbolel tisti pogled, a vedel sem, da ji je hudo, zakaj stisnila je ustnice in pogledala vstran, da ne bi videl njenega obraza. Toda jaz sem ga videl, ni mi ga mogla skriti. Sključil sem se in sem šel poleg nje, mučenice. Nič nisva govorila, a čutila sva oba, da sva uboga reveža iz uboge Kleške doline, ki slabo redi svoje prebivalce . . .

Zazrl sem se v njen mokri obraz in ji dal roko. Krepko jo je stisnila. Tudi njena roka je bila mokra, da me je mrzlo spreletelo po vsem telesu. — Nato sva si za hip pogledala v oči. Iz njenih je sijala beda, iz mojih pa bolest, ki ji imena ne vem. Vzel sem ji cekar in šla sva v sobo, ki zame ni nič posebnega, mati pa sanja o njej in želi, da bi sama imela tako. Pa se ji nič ne čudim. Očetu, ki sem se poslovil od njega v temni celici ljubljanske bolnišnice, je bila silno všeč. Nekeč mi je dejal: „Ti boš tudi imel tako sobo . . .“ Nato je zasanjal.

Z materjo sva vstopila. Tedaj so ji zažarele oči: „To je tista soba!“ — Sklonila je glavo in ozka črta se ji je zarezala pod ustnicami. Vzdihnil sem in nisem odgovoril.

Tiho sva sedela, glavi sta nama klonili na prsi. Zdramil me je šele materin vzdih. Odgrnil sem moker prt, ki je bil v cekarju.

„Jurčki!“

Prej temna soba je bila mahoma polna sonca, dišala je po mladih, svežih jurčkih, morda še to jutro natrganih v Črni grapi, nad Jero in pod Korentom, pa še pod tistim hrastom, kjer stoji moja klop. O Bog, kako so lepi tisti kraji, kjer sem o počitnicah sanjal ure in ure, ko se je pasla moja drobna bela koza v akacijevem in nagnojevem grmičju. Mahoma je vstala v moji duši ta lepa Kleška dolina, ki ni bogata, a je lepša ko vse druge doline na svetu. Črna grapa . . . Pravijo, da je črna, pa je polna sonca, zdravja in veselja. Spomladi rasejo tam zvončki, jeseni pa jurčki. Ali ni to čudno? Pa je vendar-le res. Jurčki rasejo tam, sami mladi, zdravi jurčki s črnorjavimi kapicami, ki se jih tako razveselim, če jih zagledam v resju. Srebrna jutranja rosa je na njih. Včasih mi je kar žal, če odtrgam mladega jurčka, v jutranjem soncu se bleščečega.

„Jurčki!“ je izpregovorila mati. „Tonček in Lojzek sta jih nabrala. Pa je imel Lojzek smolo in je samo stare jurčke nabral. Hud je bil na Tončka, ki je trgal samo mlade jurčke.“

Nasmehnil sem se in zasmilil se mi je ubogi Lojzek. Izmed vseh bratov ga imam najrajši. Bog ve, če se še spominja, kaj sva nekoč doživela v Črni grapi, ko sem mu kakor blazen vpil: „Lojzek, zapojva!“ — Zvončke sva nabirala in v meni je bilo polno sonca in zdravja. —

Tedaj pa me je zgrabilo. Prijel sem materino roko in pogledal v njen zmučeni obraz. „Mama, domov pojdem. Gobe bom nabiral, te lepe jurčke s črnorjavimi klobučki.“

Sklonil sem se nad cekar in srkal sladki vonj jurčkov . . . Kakor bela potica so se smejali izpod klobučkov beli, trdi štorčki, da bi kar ugriznil vanje.

Mati se je nasmehnila: „Ne bodi kakor otrok!“ — Prav je imela. Včasih sem res kakor otrok, ki mu nič dopovedati ne moreš.

Nato sva šla. Nesel sem cekar, poln mladih gob, mati pa je vsa sključena šla zraven mene — — —

Nekaj čudovito lepega so taki-le jurčki. Prijetno diše in iskre se v jutranjem soncu — ali pa se nabirajo na njih drobne srebrne kapljice, da je črna kapica kakor posuta z dragulji in biseri. —

Rad imam jurčke, rad jih nabiram, ali od tistega dne mi je spomin nanje grenak. Mati je vsa mokra prišla v Ljubljano, da bi jih prodala. Zato me zaboli v dno duše, če se spomnim jurčkov, zakaj spomnim se tudi materinih skrbi in težav . . . Zato mi je tako grenko, ko mi vstanejo pred očmi te lepe črnobebe gobe —

KAJŽARSKI:

JOK

Tako težko so legli sivi oblaki na pusto jesensko dolino, da se je človeku stisnilo srce, če je stopil na prag in se ozrl v nebo. Dolinarjev pastir, ki je gnal živino k potoku, je cmokaje pulil noge iz blata in se tiščal v dve gube.

Župan se je peljal po klancu in ljudje so s spoštovanjem odgrinjali okna in govorili tajinstveno, ker so vedeli, da je čemerem.

„Pelje ga . . .“

V curkih je lil iz sivih oblakov mrzel dež in župan je le redko priganjal konja. Stiskal se je v odejo in velik dežnik je razpel nad seboj.

V košu za njim je sedel Jok. Poznalo se mu je, da je šlo življenje preko njega. Beli lasje so mu razmršeni štrleli izpod preluknjane klobuka, raz katerega je lila voda na raztrgano sukunjo, na prsi, in čutil je, kako se mu vije po koži mrzel curek.

Voz se je gugal in pogrezal in Joka je metalo po podu sem in tja. On pa se je držal na smeh in če sta se peljala mimo okna, kjer so gledali pusti obrazi bledih kajžarjev, se jim je nasmehnil: „O ljudje božji, čakali ste me . . . Prijatelji, saj nisem pozabil na vas . . . Prihajam . . . Pozdravljeni!“ Še celo pomahal je z mokro, okorelo roko. In okna so se s hrupom zapirala, Jok pa si je mislil: „Slabo vreme je . . .“

Župan je ustavil pred veliko in ponosno hišo. Počil je z bičem in na pragu se je pokazal obilen mož s črnimi brki in žena in otroci in so bulili v Joka.

„Tu sem ti ga pripeljal . . . V takem vremenu . . . Preklete oblasti . . . Zahvali se jim za lep dar . . .“ Počil je z bičem in izginil za ovinkom.

Jok je bil star in strt v hrbtu in okoreli prsti so nerodno oželi raztrgane cunje, iz katerih je tekla umazana voda.

„O Francelj in Neža, dobro se vama godi, dobro . . . Vidim . . . Glejta in vendar nisem pozabil na vaju . . . Tujina mi je čepela na tilniku; o, na pot me

je nagnala v dežju in mrazu, tako težko je legla name, da mi je hrbet strla... Ho, pa otroke imata tudi... Lej, lej... Na, na, ti mali ti, čisto ti je podoben, Francelj! Pa sadja ste imeli tudi; o, Bog vas ima rad... Seveda, dobri ljudje..."

In Francelj in Neža sta potegnili otroke za seboj in zaloputnila duri.

Jok se je predramil in se je nasmehnil: „Seveda, mraz jim je... Precej hladno je postalo in otroci bi se lahko prehladili, saj so nežni kot gosposka dečad... Joj, srečna sta Francelj in Neža... Lej, kako hišo imata... Seveda, Jok, sedi se, da jim v sobi ne umažeš; lepo imajo..."

In Joku je zaigralo okoli ustnic nekaj dobrohotnih potezic, ki so očitovale neomadeževano veselje in nekako otroško pričakovanje. Koliko pravega življenja, koliko one življenske filozofije, o kateri pišejo slavni plešasti učenjaki debele leksikone, je v enem samem takem nasmešku! Ena sama potezica vsebuje tisoče in tisoče tiskanih strani velikih knjig! In mnogo takih ljudi hodi dan za dnem mimo nas. Mnogo takih ljudi, ki nosijo ogromno večino pravega življenja v sebi, mnogo več od onih, ki si dajejo cilindre na glavo in se smejejo na glas. In vendar opazimo samo one, ki nosijo cilindre, in tem je treba pisati debele knjige, da razumejo življenje, med nami pa hodi mnogo, mnogo onih, ki nosijo samo v eni potezi, samo v enem nasmešku vse svoje življenje.

Joka je začelo tresti in prijel je za kljuko. Narahlo jo je pritisnil in že je stal z eno nogo v veži, ko je Neža pomolila debelo glavo skozi kuhinjska vrata, od koder je zadišalo po svežem kruhu.

„V hlev pojdite, v hlev, oče... Tam je vaša postelja..."

Jok se je obrnil trudoma, si potisnil klobuk čisto do uhljev in stopal počasi v hlev. Noge so se mu šibile v kolenih in težko se je opiral na grčavo palico. Naglo je odprl vrata in iz hleva je zadišalo po konjih in senu.

„V hlev pojdite, v hlev, oče... Tam je vaša postelja... — Tu boš torej, Jok, preživel svoje dni... O domovina, ali moreš obrniti tudi ti oči od mene?..."

Težko je sedel Jok na slamnato ležišče in si podprl glavo. Treslo ga je po vsem telesu in gorje mu je leglo na trudne oči.

„Pa bodi, kakor je božja volja in človeška pravica... Star sem; kaj bi tožil..."

In je prišla sosedica in Jok je čul, da je Neža tožila: „V teh časih so nam jih poslali... Pa ravno v teh časih... Rubeži hodijo dan za dnem okoli oglov in še očeta so nam naprtili... Pustili bi jih, kjer so bili... Ravnotako bi umrli, kot bodo tu..."

Jok je legel in zasanjal... Kakor da je mlad, poln življenja in se pelje k nevesti. Kočija je lepo črna in on premišljuje, kaj ji bo rekel, kako jo bo poljubil. A premišljevati ni mogel, kakor se spodobi ob taki priliki, zakaj pusta in umazana je bila pokrajina, po kateri se je vozil, in bridko mu je bilo v srcu. Kot da se pelje po slovo...

Sanje pa so se spreminjale, kot bi bral knjigo, in ko je vstal, se je držal na smeh...

„Kaj bi tožil; star sem in smrt je blizu... Umrli bi lahko tudi v obcestnem jarku... Zakaj so te poslali, Jok, v domovino, ko pa hodijo okrog nje rubeži in ti ne moreš dati kruha... O, saj so dobri ljudje, pa revna je domovina..."

Zgrabilo ga je nekaj za vrat, za ude, po vsem telesu ga je grabilo in praskalo ga je in zaprl je oči, kot da se pripravlja na veliko spanje. Dolgo je ležal tako in ko je vstal, je bil strt še bolj in čutil je, kar čuti bolnik, ko vidi, da se je zdravnik obrnil od njega in pomembno zmajal z glavo...

„Ni daleč, Jok, pa zvonili ti ne bodo, kajti revna je domovina in rubeži hodijo okoli nje . . .“

In pokleknil je Jok na kolena in pobožno je zapel s tankim glasom kot vernih duš zvonček v cerkvi sv. Miklavža.

„Tingl ting . . . Tingl ting . . .“

Neža je šla mimo hleva in se prestrašila ter zavpila: „Bog se usmili, božje jih meče in pri zdravi tudi niso . . . Kaj so nam naprtile oblasti!“

„Tingl ting . . . Tingl ting . . .“

In Jok je legel, na hrbet je legel in trde prste je sklenil in jih ovil z rožnim vencem in zaprl oči . . .

Pri cerkvi sv. Miklavža je zvonček pel Zdravo Marijo.

Tingl ting . . . Tingl ting . . . —

*

Drugi dan so prihajali ljudje od vseh krajev kropit mrzlo telo starega Joka, ki je ležalo negibno na beli postelji v široki in svetli sobi in v cerkvi so zvonili z vsemi zvonovi . . .

V umazanem mošnjčku so našli pri Joku precej denarja . . .

Neža je obupano vila roke in rotila nebo: „Le zakaj so nam umrli naš oče . . . Tako radi smo jih imeli in tako potrpežljivi so bili . . . Pa bi lahko kaj povedali . . .“

Z Jokovih ustnic je izginil nasmešek, bridkost se mu je splazila na obraz in usta so bila nekoliko odprta, kot bi mislil nekaj povedati. —

EMANUEL KOLMAN:

NOCJOJ SO ZVEZDE ZAŽARELE . . .

Nocoj so zvezde jasno zažarele
in sen čez polja legel je mehak;
sam stopam ves samotni skozi mrak —
nocoj so zvezde jasno zažarele.

O zvezde daljne, žarke in blesteče,
zasanjan ves strmim nocoj v nebo
in k vam mi tožno hrepeni oko,
o zvezde daljne, žarke in blesteče! —

Tako je tiho vse tu in mirno,
le veter lahno skozi gaj šepeče . . .
O zvezde daljne, žarke in blesteče,
zasanjan ves strmim nocoj v nebo . . .

NAZORNO PREDSTAVLJANJE

Stari profesor Ivan se ni nikoli preveč ogreval za poetiko. Po njegovem mnenju so pesniki samo zato na svetu, da kradejo čas Bogu in sebi. No, saj se kakšna pesem tudi prijetno bere. Toda čemu bi iskali rime, ko pa se lahko v nevezani besedi pove ravno tako, če ne še bolje.

Pa je nanesla usoda, da nas je poučeval v peti šoli, v kateri je ravno največ poetike. Saj bi še šlo, vse bi šlo, če ne bi bili mi tako hudobni ali pa zabiti, kakor nam je zatrjeval. O lenobi pa sploh ni hotel govoriti, ker je to umljivo samo po sebi.

In tako se je zgodilo, da smo prišli do balade. Vse nam je na kratko razložil. Na dolgo po njegovem mnenju itak ni bilo vredno, ker je bil prepričan, da bomo do naslednje ure vse pozabili. Pa nam je povedal vse, kar približno spada k taki pesmi, ki jo lahko imenujemo balado. Takole: kraj je navadno neznan, dejanje se po navadi izvrši ponoči, brez električne razsvetljave ali podobne moderne primese, glavni junak klaverno propade ali ga ugonobe višje sile, in še nekaj takih malenkosti; skratka: balada je pesem, ob kateri se človeku ježe lasje, ali pa ga vsaj obliva kurja polt. Tako nekako nam je profesor razložil pojem balade, pri tem pa venomer hobnal z majhnim svinčnikom po razcefrani knjigi in se od časa do časa pogladil z roko po gladko obriti bradi.

Hodil je po razredu, naenkrat pa se je sunkoma ustavil in zaklical:

„Jerovšek, odprite knjigo, stran 29. numara 14.“

Srednje velik fant v zelenem jopiču se je zganil.

„Koliko, gospod profesor?“ je vprašal študent zateglo.

„Moj Bog, ali sedite na ušesih, moj dragi Jerovšek? Odprite knjigo stran 29. berilo numara 14. No, ali bo kaj? Ali boste blagovolili odpreti knjigo in poiskati Aškerčev „Mejnik“? No, kaj vidite značilnega na tem komadu?“

„To je pesem,“ je malomarno zinil študent.

„Moj Bog, od vas še nisem dobil pametnega odgovora, odkar vas poznam. Da je to pesem, bi lahko vedeli z zaprtimi očmi, če bi se količkaj zanimali za Aškerca. Toda berite, berite, saj drugače gotovo ne bomo nikamor prišli.“

Študent je vzel knjigo in pričel brati. Zlogoval je besedo za besedo, počasi in umerjeno kakor zidar, ki priklada opeko k opeki. Profesor se je prestapal na mestu in nervozno tolkel s svinčnikom po knjigi.

„Toda, moj dragi Jerovšek, ali se vam sploh ljubi čitati?“ je naenkrat zakričal nad njim.

„Še mi, zakaj ne? Saj je lepa pesem.“

„Potem naprej, toda izkoristite čas, če se vam ne fržmaga!“

Tedaj se je v fantu sprožilo. Kot bi trenil, je odrđrdal naslednji dve kitici.

„Toda ne govorite v takem tempu kot brzovlak! Vzemite neko srednjo hitrost. Tako nekako: Pa... bil... Martin... je svoje dni... vojak vam ...“

Profesor je prečital preostali del in pogledal po razredu.

„No, kaj hoče Aškerc povedati s to pesmijo? . . .“

Aškerc hoče povedati s to pesmijo . . .“

„... balado,“ so se oglasili trije fantje, ki so sedeli v cni klopi vsi naenkrat, kot bi odrezal.

„Menda je že taka božja volja, da se največji tepci zbirajo skupaj,“ je dejal profesor in se obrnil proti njim. „Sam Bog ve, kakšno maso imate v glavi namesto možganov. Pa, da bi bili vsaj toliko obzirni, da ne bi vpili vsi hkrati, medtem ko hočem dobiti odgovor od vašega pajdaša!“

Ves razred se je smejal in tudi oni trije.

„No, ali ste že pogruntali, Jerovšek, kaj hočem od vas?“ je nadaljeval profesor. „Povejte mi prvo porcijo „Mejnika.“

Fant se je namuznil in odprl knjigo.

„To pesem je napisal Aškerc.“

„Toda pustite Aškercu pri miru! Ali še ne kapirate mojega vprašanja? Ali ste res Kinezar, moj ljubi Jerovšek? Morda niste še nikoli gnali vola ali teleta v semenj?“

„Ne, še nikoli,“ je odvrnil študent.

„No, potem mi je umljiva vaša nevednost! Toda kaj sem hotel reči? Sédite, sédite, bom govoril sam! S takimi idijoti, kot ste vi, ne bomo prišli do konca! Ste razumeli, kaj hočem od vas? Sedite!“

Fant je smeje se sedel in ves razred se je muzal.

„Čemu se smejete kot kakšen furman, ko vendar na lastne oči vidite, da niste nič opravili z Aškercem!“ se je kar na lepem razjezil profesor. Takoj na to pa se je umiril in pričel: „Tukaj začnija Aškerc svojo balado s sejmom, Lah! in voli. No, ali je kaj strašnega v teh prvih besedah? Ali morda spoznamo iz tega, da je pesem balada?“

„Ne!...“ se je zadrhl razred.

„Toda, če koga izrecno ne pokličem, molčite, sicer odgovarjam na svoja vprašanja sam! Po teh uvodnih besedah pride kmalu do onega konflikta v hosti in potem sledi smrt sose...“

„Do kakšnega konflikta?“ je vprašal Renko v zadnji klopi.

„Bodite tako obzirni, da ne lajate name, ko govorim! Berite sami, pa boste videli!“

Profesor je pogledal na uro in se zdrznil. „Čez dve minuti zvoni in mi nismo prišli niti do Custozze, kaj šele do Vidove smrti! Da vam povem: Vsak naj si predstavlja pesem kolikor mogoče nazorno, da bo lahko dejanje zagrabil...“

... kot golman žogo,“ je bleknil nekdo tam zadaj.

„Že zopet ta vražji nogomet in ona bedasta opazka!“ Profesor se je okrenil in pomilovalno pogledal idijota v predzadnji klopi. Sluga pa je pritisnil na zvonec, po razredu je zabučalo in profesor se je otesel, petošolcev, onih bedastih petošolcev, ki v eni celi uri niso mogli doumeti, kaj je hotel Aškerc povedati v svojem „Mejniku“.

★

Dva dni nato smo imeli popoldanski pouk. Bila je zima, zunaj mraz in tema, mi pa smo razsajali v razredu in čakali profesorja Ivana. Danes bo izpraševal. Sicer tisto izpraševanje ni bilo bogve kako težko, toda na nazorno predstavljanje se je marsikdo domislil.

„Vraga, pa naj nam profesor preskrbi Lahe, vole in mejnik, da si bomo nazorno predstavljali ono balado! Brez nič ni nič!“ je kričal Renko in tolkel s knjigo po katedru. „Kaj pa rišeš te érte in kolobarje po tabli?“ je zaklical fantu, ki se je trudil, da bi določil „Mejniku“ primerne rime in stopice.

„Če ni trohej, je jamb, če pa ni jamb, je pa skoraj gotovo daktil ali anapest.“ Risal je po tabli vsevprek ona znamenja, da navsezadnje pri najboljši volji ni uganil pravega.

„Kaj je to nazorno predstavljanje?“ je vprašal Renko in mu iztrgal kredo iz rok. „Kdaj pa je zadnjo uro govoril profesor o rimah, aa...? Predstavljati si je treba vso stvar, drugo pa že pride samo po sebi. Fantje, pametno misel imam!“ je kričal in prevpil razred.

„Kakšno misel? Spet kakšno neumnost! Sam imej svojo misel!“ so odgovarjali posamezniki.

„Ne, ne, zares pametno misel. Igrali bomo „Mejnik“. Tone in Stane bosta vola, Miha bo Martin...“

„Pa bodi ti vol!“ je jezno odvrnil Tone.

„Kakopa, vse naj bom jaz. Kdo bo pa režiser?“ je ugovarjal Renko.

Tone je uvidel, da za režisersko funkcijo še ni dorasel in se je vdal.

„Tako pravim jaz, Tone, ti bodi vol,“ je nadaljeval Renko, „Janez bo Vid, ti Polde boš pa bral ono, kar ni napisano v narekovaju, da bo v pesmi zveza od začetka do konca.“

Vse je bilo narejeno, vse pripravljeno in dokazali smo samim sebi, da navsezadnje le nismo taki tepci, za kakršne nas smatra profesor. Vse je bilo v redu, vola sta stala v kotu, Martin je bil oborožen s palico, s katero smo drugače kazali kraje po zemljevidu, Vid je oblekel narobe obrnjeni suknjič in se namazal s kredo po obrazu, da bi bil kolikor mogoče podoben mrtvecu. Na ramo pa si je naložil zaboj za smeti, ki naj bi predstavljal mejnik.

„Tako, sedaj začnimo!“ je zapovedal Renko. Polde se je postavil v zmagoslavno držo recitatorja in pričel brati s čudno zamolklim glasom. Bila je pač predstava balade in glas tedaj ne sme biti vesel.

„Sejm bil je živ...“ je odmevalo po razredu. Martin je prignal iz kota voli in ju prodal Lahu. Tukaj pa bi se kmalu predstava razdrla. Zakaj vola sta se pričela pritoževati, da nista taka osla, da bi se pustila tepsti Martinu. Pa se je prodaja k sreči hitro izvršila in naenkrat smo bili sredi gozda, kjer naj bi se Martinu prikazal sosed Vid.

„Zabliska se...“ je s povzdignjenim glasom bral Polde.

„Tepec, ugasni luč!“ je kričal Renko nad onim, ki mu je poveril to važno opravilo. Zakaj tema je eden glavnih vzrokov, da se ta balada sploh lahko imenuje balada.

Fant je besno vrtil stikalo in bliskalo se je kot v resnici.

Polde je bral: „pred njim sopeč, pripognjen stopa sosed Vid, na rami mejnik noseč.“

Vse je šlo gladko, čisto po pravilih, če ne bi naenkrat vmes posegla nepričakovana višja sila. Prav kakor v resnični baladi! Morda je bila že taka usoda, da se nas je pri vseh večjih in važnejših opravilih krčevito držala smola.

Na vratih se je pojavil profesor latinščine, dolg, slok človek, z obrito glavo in zavihanimi brki. V levici je držal knjigo, očala je imel obešena preko kazalca, z desnico pa je z iztegnjenim prstom iskal krivca za to najnovejšo neumnost.

„Kdo je prižgal elektriko?“ je siknil med nas. „Kaj hoče oni človek z onim zabojem na rami?“

Vsi smo molčali, celo režiser je odpevedal. Da bi mu kdo pojasnil naše nazorno predstavljanje, nam še na misel ni prišlo.

„Tako torej? Namesto da bi se učili, uganjate neumnosti! Si bom že zapomnil, saj konferenca ni več daleč. Tako, tako torej, lepe stvari počenjate!“

Profesor je kimal z glavo. Morda se mu ni ljubilo, da bi preiskoval vso stvar, ali pa se je že nagledal naših preplašenih obrazov. Razkropili smo se po klopeh in profesor je brez besede odšel.

Da bi nadaljevali igro, se nam v takih okolnostih ni ljubilo in tudi sosed Vid, ki si je v naglici zbrisal kreda z obraza, bi porabil preveč časa za novo šminkanje. Predstava je ostala nedovršena.

*

Ono uro so pri profesorju Ivanu padle štiri dvojke. Sam Bog vedi čemu? Morda radi tega, ker si fantje niso znali dovolj nazorno predstavljati drugega dela neodigrane balade.

FRED BRALLE:

NA STRAŽI OB SVITU.

Svetla luč je pohitela
preko lok in preko nas,
srca gluha nam zajela
in pregnala topi čas.

Lahen vetrič z Učke piha,
božji mir objema svet,
v dušo mladi dan mi diha:
„Pusti žalost, smej se spet!“

P. GABER:

ZVEZDE.

Nocoj, nocoj, ko tiho šel
sem daleč čez poljane,
zvezde sem gledal in jih štel
po nebu nasejane.

Tu Jupiter, veliki voz,
Neptun in severnica,
tam gostosevci, mali voz
peljá nebeška ptica.

Kaj vse se razodeva mi,
ko gledam zvezde krasne?
Postave vsemogočnosti
so vedno bolj mi jasne.

EMANUEL KOLMAN:

MRTVI MATERI.

O čutim te, nocoj si vsa pri meni
in skozi mrak mi sveti tvoj obraz,
spet govoriš kot si mi prejšnji čas
o, mati, in je dobro meni.

Je kdo li, ki te žalil ni nikoli?
Kako bi srečen bil vesel,
če sebi zdaj bi reči smel,
da žalil nisem te nikoli...

Poznal prej nisem tvoje boli
in bil sem zanje gluhi in nem:
odpusti, mati, zdaj vse vem,
o zdaj poznam vse tvoje boli.

O čutim, da si vsa nocoj pri meni,
a hladen, tih je tvoj obraz
in mrtev in bolesten tvoj je glas,
o, mati, in hudò je meni.

RUSALKA:

V. a

Pri konferenci se pritožujejo profesorji: „O ta V.a! Skoraj strah me je vstopiti v razred, takšni so!“ „Lani, ko so bila še sama dekleta, je bil to najvzornejši razred na gimnaziji, letos, ko so z dečki skupaj, so pa kot podivjani!“

Takšne in podobne pritožbe se slišijo in ubogi razrednik je že čisto zmešan. Sedaj pa poslušajte, kaj so si zadnjič izmislili!

Tista nagajivka Vlasta, ki nikoli ne da miru, je svoji sosedi nekaj pošepetala. Ta je povedala naprej in kar naenkrat je profesor latinščine opazil na dekliški strani nemir.

Že je hotel vprašati, kaj je, ko mu je zvonec zaprl usta. Dostojanstveno je odkorakal iz razreda.

Dekleta so tega komaj čakala.

„Fantje, ali ste za to, da špricamo slovenščino in gremo domov!“

„Seveda!“ „Seveda!“

V razredu je nastal silen hrušč. Po zraku so frfotali plašči, čepice, rokavice, aktovke, kratkomalo: vsi so se pripravljali za odhod.

„No, gremo že vendar!“

„Kdo gre prvi!“

„Ah, fantje se pa res nič ne upate!“

Najpogumnejši so prišli do vrat.

„No, pojdite vendar!“

„Halo, Vera, Nada, Ivan, Vlado, Vlasta, Erik, Hinko, Sonja, gremo!“

„Naj se no kdo okorajži!“

„Grem pa jaz prva,“ reče Vlasta, „če se nobeden ne upa! Nada, greš?“

„Tako, samo rokavice si še oblečem!“

V tem trenutku je pozvonilo.

„No, sedaj pa imate, ko se nič ne upate!“

Profesor je vstopil.

„Kaj pa je pomenil ta dirindaj? Reditelj naj vstane!“

V zadnji klopi se je dvignil repetent Križan:

„Domov smo hoteli.“

„Tako torej! Vam bom kmalu pregnal takšne muhe. In vsega tega so gotovo krivi fantje! Ze štiri leta učim dekleta in nikoli jim ni prišlo kaj takega na um. Letos, ko so z vami skupaj, gre pa vse narobe! Vam bom že pokazal!“

Na fantovski strani se je začulo mrmranje.

„Kaj, še godrnjali boste?“

Z naglo kretnjo je segel v žep in izvlekel notes ter poklical prvega po abecedi. Poklicani je šel ponosno na bojišče, skrušen se je vračal s cvetkom. In tako je šlo naprej, dokler ni vseh osemnajst dobilo slabo.

„Naj bo za danes dosti!“ je velikodušno dejal profesor.

Tedaj se je oglašil zvonec in naznanil konec pouka.

Komaj so se zaprla vrata za profesorjem, že so planila dekleta pokoncu: „Čisto prav vam je, kaj ste pa taki mulci in se nič ne upate!“

Vzele so aktovke in se z zmagooslavnimi obrazi odpravile domov. Fantje pa so zapeli za njimi:

Zenska le vara nas . . .

ULYSSES Z ITHAKE

Komedija v petih slikah, spisal Ludwig Holberg.

Po Jacobsovi priredbi predelal Niko Kuret.

PETA SLIKA.

Napis: Spet na Ithaki.

Ulysses in Kilian, oba starejša in v raztrganih oblačilih, nastopita utrujena ob popotni palici.

Ulysses silno vesel: Vendar je prišla srečna ura, da spet vidim svojo ljubo Ithako! Daj, padiva po zgledu starih junakov na tla in poljubiva zemljo!

Padeta na čelo in poljubita tla.

Kilian si briše obraz in pljuje: Fej, fej, šent te pobaši! Res ne vem, čemu naj bi bile take preklemane ceremonije! Fej!

Vstaneta.

Ulysses: Zdaj se bova oba preoblekla in bova kot romarja šla na grad, da presenetiva Penelopo.

Kilian: To pač ne bo potrebno, milostljivi gospod. Če je človek takole svojih trideset let zdoma, se mu ni treba več preoblečiti. Vrhutega sva pa morala svoje kostume tako že oddati. — In naposled mi tudi ni toliko na tem, da bi svojo ženo presenečal. Česar oko ne vidi, od tega te srce ne boli.

Ulysses: Če dvomiš ti o zvestobi svoje žene, pa jaz vendar ne dvomim o zvestobi svoje Penelope. O njenih krepostih imam preveč dokazov.

Kilian: V tridesetih letih se marsikaj spremeni. Ampak tamle prihaja kmet. Če se vam zdi, ga lahko malo pobarava.

Kmet je praznično napravljen in si požvižguje.

Kilian: Dober dan, prijatelj! Ali si iz tega kraja?

Kmet: Prosim, sem. Kaj pa bo?

Kilian: V praznje si se oblekel. Dobre volje si. Ali je kakšen praznik v deželi?

Kmet: Kaj sta vidva edina, ki ne vešta, kaj se danes na Ithaki godi?

Kilian: Ali se je kralju otrok rodil? Ali pa imate žegnanje v fari?

Kmet: Pred dvajsetimi leti je padla Troja. To slavimo. In potem bo Penelopa, izgubljenega Ulyssa žena, ki se je toliko časa ustavljala množici snubcev, izbrala najlepšega med njimi za moža. Plavolasi prestolonaslednik iz Ilirije bo prvi, kakor kaže. Za moj okus je sicer preobleđen, ampak ženska... No, pa saj ga dobi prava v róke. — Ali povejta, odkod pa vidva prihajata? Lepše bi se morala napraviti. Za beračijo jim tukaj ni dosti. Brezposelnih imamo sami preveč.

Ulysses: Tujih popotnikov ne zmerjaj, mož.

Kilian: Midva sva iz dežele Monomotopobrazilijadelfija.

Kmet: Kakšna dežela pa je to? Ali se imenuje tako tudi pozimi, ko so dnevi kratki?

Kilian: O, to je blagoslovljena dežela. Tam ti tekajo prešiči z nožem in vilicami v hrbtih okoli. Pečeni golobje letajo po zraku in županstvo ti plača srebrn tolar za vsako uro, ki jo prespiš.

Kmet: Če je to res, potem se čudim, da sta zašla k nam. Tukaj s spanjem niti počenega groša ne zaslužiš.

Ulysses: Pusti me, da jaz govorim z možem. Ti zapravljaj čas s samimi norčijami. Dobri mož, midva imava tu važne opravke. Mu dá denarja. Na, pa si ga privošči polič.

Kmet se odkrije in obdrži klobuk v roki: Bog vam povrni, milostljivi gospod. Kako Vam lahko postrežem?

Ulysses: Samo odgovarjal boš, kar te bom vprašal. — Poznaš Penelopo, Ulyssovo ženo?

Kmet: Seveda jo poznam.

Ulysses: Ali pričakuje svojega moža?

Kmet: To bo lahko še dolgo čakala. Že dvajset let ga ni od nikoder. Nihče ne ve, kje leži ali po katerem morju plava njegovo truplo.

Ulysses: Mrtev je.

Kmet: Ali pa se je pri vrnitvi zapletel v mreže kakšni lepi čarovnici in ječi sedaj v ljubezenskih sponah, kakor se tako pravi.

Ulysses: In če bi se vendarle vrnil?

Kmet: Potem bi se mi gospod smilil. Bila je bedarija, da je zapustil ženo in otroke, da bi otel neumno babnico. Pa čeprav so se borili kakor pravi junaki. — Ampak, med nami povedano, zaradi mene se naj le vrne vrlí Ulysses živ domov. Samo danes ne. Zakaj sicer nam pokvari gostijo. Jutri naj pride, potem bo prepoznó.

Ulysses srdito zase: Bog nebeški, kaj slišim? V daljavi se sliši vesela godba.

Kmet: No, sedaj je že, kar je. Zal mi je zanj, ubogega junaka. Ampak zdaj se mi mudi, da ne zamudim gostije. Zbogom, gospoda! Hoče naglo oditi.

Kilian skoči za njim in ga naglo pograbi: Ali poznate ženo, po imenu Polydoro?

Kmet: Lahka roba.

Kilian: Potem gorje ji! Zakaj ne samo, da njen mož živi, v nekaj dneh bo celo tukaj.

Kmet hoče oditi.

Kilian ga ne izpusti: In ali poznaš fanta, ki so mu pravili Izmaknè in je bil Kilianov brat?

Kmet: Da, ampak ga že deset let ni bilo pri nas.

Kilian: Zakaj?

Kmet: Ni utegnil. Zakaj pred enajstimi leti so ga obesili. Odhiti med glasnim smehom.

Kilian: Hvala za dobro novico.

Odmor. Kilian se obrne do Ulyssa, ki stoji prav ob strani.

Kilian: Ali nisva prijetno potovala?

Ulysses: Kilian, moje srce krvavi, krvavi...

Kilian potegne klobuk z glave in si ga spet natakne: Ali nisva prijetno potovala?

Ulysses: Kaj pa ga spet lomiš?

Kilian: Rad bi, da bi ga ne. Ampak človek se mora vésti in oblačiti stanu primerno.

Ulysses: Ni čas, da bi norce bril, ko naju obdaja sama nesreča.

Kilian: Zares ne brijem norcev in se ne pokrivam in odkrivam iz samega dolgega časa.

Ulysses: Še preden sonce zaide, se hočem maščevati nad snubci! Vsi naj pomrjo! **Tožeče:** Kaj poreko drugi veliki junaki, če izvedo mojo žalostno usodo?

Kilian: Uboga reveža, bodo rekli. In nama bodo strgali korenček.

Ulysses: Nič naj ne omajè mojega naklepa, nobeno opravičilo naj ne velja, ker so si drznili onečastiti mi dom! In če se hoče sklicevati Penelopa na mojo odsotnost, na svojo mladost, zaman! Naj ve, da ni osramotila samo svojega soproga, ampak enega izmed največjih junakov sveta, ki je s svojim zmagovitim orožjem plemenito in ponosno Trojo zavzel in upepelil!

Kilian: Tudi v mojem gospodinjstvu ne bo veljal noben izgovor. Maščevati se hočem nad svojo ženo, ki v cvetu let, ki so podvržena mnogim skušnjavam, nj osramotila samo svojega moža, marveč izrednega poslanika in junaka, katerega je vsa vojska izvolila, da se je pomeril v dvoboju z najhrabrejšim Trojanem, ki je bil baje sam Hektor, in je deset let vodil blokado Troje. Če bi mene ne bilo, bi bili vi drugi, če dovolite . . .

Ulysses: Teci, Kilian, prinesi mi mojo najboljšo obleko. Pokazati se hočem v vsem sijaju, da jih bo tem bolj strah!

Kilian prinese obleko in klobuk s peresom: Ulysses oboje nadene. Hentajte, kako bojeviti ste zdaj videti, milostljivi gospod!

Ulysses: Teci brez obotavljanja v mesto in naznani Penelopi in snubcem, pa tudi

vsemu prebivalstvu, da sem se vrnil. Re-
ci jim, da sem tu, da maščujem z nji-
hovo kryjo sramoto, ki so jo prizadejali
moji hiši!

Kilian odhaja: Ah, bojim se, da me
kakšen pes ne sreča in se mi ne prigo-
di kakor mojemu stricu Akteonu, ki so
ga njegovi lastni psi raztrgali, ker je bil
začaran v jelena...

Svatovska muzika se spet oglasi, pri-
bliža se. Slavnostni spreved, ki ga tvo-
rijo vsi igralci in ga vodi Kilian, pride
na oder. Kot prvi pohiti naprej

Holofernes in vpraša Kiliana: Kje je
junak, drzni junak Ulysses? Hiti k Uly-
su, prisrčno se objameta. Ljudstvo kliče
in maha z robci. Penelopa se je obrnila
v stran in si zakriva obraz.

K O N E C.

FRED BRALLE:

NOCTURNO.

Polnoč bije. Mrzle sence iz temè hité,
na dušo legajo mi, na srce,
potem pa spet kot misel tiho odbeže.

Mar res že pol noči je preč
in bolni mrak se ne povrne več?
Mar res prihaja nove zore svit,
in vanjo prebujen bom z novimi močmi oblit?

Mrzle sence iz temè hité
in kraj mene spet v temò bežé.

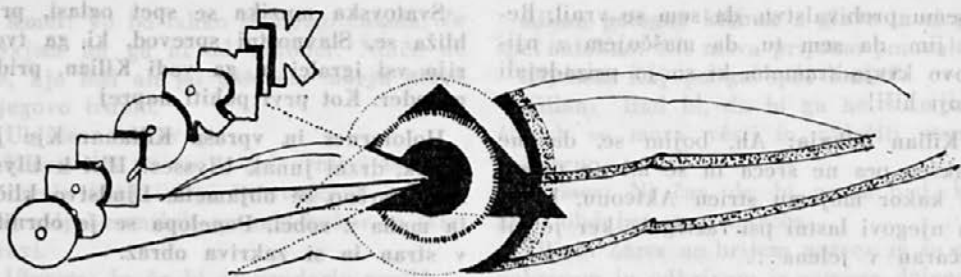
IVAN ČAMPA:

IZ NEKEGA JESENSKEGA VEČERA.

Kot češnjavega cvetja metež
bolest se tiha mi na srce vsipa.
O duh, v tišino slehernega utripa
mi sanje čudovite pleteš!

V mladostnem bi razpoloženju
vso dolgo noč na polju presameval
in ob ugašajočih ognjih peval
o lepem, rádostnem življenju.

A vedno znova jasno slutim,
da bo vse pomladansko cvetje belo
pod jésen, ki prišla bo, dozorelo
s srcem, z nadami obsutim...

NOVE KNJIGE

S. M. Felicita Kalinšek: Slovenska kuharica. Osmo izpopolnjena in pomnožena izdaja. 1935. Jugoslovanska knjigarna Ljubljana. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Str. 728. Cena vez. Din 160.—. Kot berete v Horacijevi satiri, je kuhinjska umetnost že v davnih časih vzbujala posebno zanimanje in priznanje. Tudi Slovenci smo že, kot veste iz književne zgodovine, dobili v prevodu Valentina Vodnika leta 1799 prve kuharske bukve, ki so doživele več izdaj. Da bomo čez dobrih sto let dobili Slovenci tako sijajno kuharsko knjigo, kot nam jo je spisala učiteljica na gospodinjski šoli s. Felicita Kalinšek in jo v prvovrstni opremi že v osmič izdala Jugoslovanska knjigarna, tega Vodnik gotovo ni sanjal. Čeprav je v dosedanjih izdajah šlo med slovenske gospodinje že do 100.000 izvodov te knjige, kar priča o njeni priljubljenosti in koristnosti, je morda le še kje neznana. Ako je med Mentorjevimi naročnicami kaj takih, ki jim gospodinjstvo s kuhinjo ni premagana, nesodobna zadeva — mislimo, da nobeni ne bi smela biti — jim toplo priporočamo ta kuhinjski repertoar neštetihih receptov, ki spravijo še takega izbirčnega v dobro voljo. Knjiga je tudi bogato ilustrirana.

Dr. Mirko Rupel: Epske narodne pesmi. Priredil — — — V Ljubljani 1935. Tiskala J. Blasnika nasl. Univerzitetna tiskarna. Str. 104. V „Klasičnih delih“, ki jih izdaja zveza društev „Šola in dom“, je

izšla kot drugi zvezek iz srbskohrvaškega slovstva ta knjiga. Potrebna je bila ko vsakdanji kruh za naše šole. Prireditelj je napisal lep uvod, v katerem je pokazal strokovnopravidno usodo narodne pesmi v teku stoletij, podal njeno opredelitev po vsebini in obliki, se pomudil ob značilnostih narodne epske pesmi in ob njeni metriki. Nato sledijo pesmi iz nezgodovinskega cikla (Car Dukljan i Krstitelj Jovan, Sveci blago dijele (cir.), Majka Margarita, Hasan Aginica); iz predkosovskega cikla (Sveti Sava (cir.), Zenidba Dušanova, Uroš i Mrnjavčevići (cir.) in iz kosovskega cikla (Slava kneza Lazara, Car Lazar i carica Milica (cir.), Propast carstva srpskoga, Kosovska devojka in Smrt majke Jugovića). Opombe in slovarček niso obsežni, a bodo v glavnem zadostovali. Priporočamo.

Brüder Grimm: Kinder- und Hausmärchen. Auswahl. Einführung und Erläuterungen von Prof. Dr. Lovro Sušnik. V Ljubljani 1935. Tiskali J. Blasnika nasl. Str. 48. Cena broš. Din 5.—. Pravljice bratov Grimm naša mladina pozna že v prevodih, v tej knjigi, ki je namenjena predvsem kot pomožna knjiga za IV. in V. razred srednjih šol in za meščanski četrti, kjer pride tako čtivo v poštev, imamo pa v originalu — v nemškem jeziku — 10 pravljič. Vsaki slede posrečene potrebne pripombe, pretres in vaje, kar pride začetnikom v nemščini prav, pa naj se je učijo v šoli ali privatno

doma. Uvod o bratih Grimm, ki nista brez pomena tudi za naše slovstvo (Kopitar, Karadžić!), je podal prireditelj v slovenščini, kar je dobro in prav. Tudi ta zvezek „Klasičnih del“ vsem priporočamo.

Jos. Schrijvers: Daruj se Bogu (Le don de soi). Poslovenila m. Pija Regali, uršulinka. Ljubljana 1935. Tisk Jugoslovanske tiskarne, podružnica Novo mesto. Str. 319. Cena kart. Din 20.—, vezano Din 25.—. To je sedma knjiga v izdaji zbirke „Nebeških rož“, v kateri izhajajo pod uredništvom kanonika Alojzija Stroja dela za poglobitev duhovnega življenja. Schrijvers je v tem svojem delu, ki ga je m. Pija Regali lepo prevedla iz francoščine, tako preprosto in pristrčno pokazal, kakšno bi moralo biti naše življenje v pravi božji službi. Pomembnost te knjige označuje dovolj to, da jo postavljajo tik ob Tomaža Kempčana Hojo za Kristusom in je zato prevedena že v večino evropskih jezikov. Ker je treba tudi dijaštvu duhovne poglobitve: Tolle, lege!

O. Kasijan Karg: V Zveličarjevi šoli. Poglobitev notranjega življenja. Poslovenil Tone Vode. II. zvezek. 1935. Ljubljana-Rakovnik. Salezijanska tiskarna. Str. 85. Cna Din 5.—. Tudi to knjigo v zbirki rakovniških „Knjižic“, ki nudi v devetih poglavjih obilno in lepo razvrščeno snov za meditacije, bi moral predelati vsak dijak, da se vzdrži v viharjih in megli naših dni na svetli poti, ki vodi k Bogu.

P O M E N K I

Fr. K. „Misli“ in „Gašperjeve sanje“ o priliki porabim; prejšnjo pošiljko sem spravil in pridete lahko ponjo, kadar utegnete.

Ego. Vaš „Bolnik“ mi je skoraj kar všeč. Verzi Vam gladko tečejo, rime so dobre, le apostrof bi radi spet uvedli. Najbrž še ne veste, da ga je že Stritar

pregnal. In še nekaj je, kar moti. V posameznih kiticah ste za lirično pesem le preveč pri tleh, n. pr.

Tam hčerka gospodinji,
pomaga v kuhinji,
in dekla tamkaj svinji
poklada zdaj jedi.

Upam, da se še oglasite in da se v prihodnjih pesmih povzpnete s svojim Pegazom visoko nad domače dvorišče...

Petrovskij. „Cigani“ so dolgočasno pisani in niso nič posebnega kljub oni razgibanosti v koncu, ki jo tako tragično podajate in poantirate kot obsodbo mesta in meščanov. Ali ne bi rajši zajemali iz zdravja naših ljudi?

Zvonimirov. V treh pesmih ste sicer povedali stare, tehtne misli, a v tako šepavih verzih in neokretnem jeziku, da ni z njimi nič. Učite se ob dobrih pesnikih, če ne iz njihovih zbirk pa v čitanki, ki jo imate vsak dan v rokah, kaj je prava pesem. Treba bo še dosti šole, preden bodo Vaši verzi res pesem.

K. J. S. „Tončkom“ niste imeli prave sreče, čeprav se zdi, kakor bi v njem podajali kos svojega življenja iz ljudske šole. Preveč ste zašli v podrobnosti, ki niso prav nič važne v poteku dejanja. Posamezna mesta so prav lepo pisana, a večinoma je podajanje prepusto. Toploto bi dahnili v to svojo črtico, če bi bili bolj lirični, kar odgovarja Tončkovim težnjam in njegovemu značaju. V stilu one knjige, ki jo je dobil ob zaključku šole, bi moral biti podan. Le berite jo tudi Vi in se ob njej učite, kako je treba psihološko podajati take motive. Prijatelj bova menda kljub temu ostala, čeprav ne morete priti osebno v uredništvo. Verujte mi, da Vas tudi tako že dobro poznam in vem, da ste fant od fare. Reprodukcijska poslanih slik ne bi bila dovolj jasna, zato jih ne uporabim. O priliki Vam jih vrnem. Upam, da boste držali besedo.

Bernardin. Vaši zgodbi „Mežnarjeva dogodivščina“ in „Poslednji lov“ sem z zanimanjem prebral. Nemara ju o pri-

liki nekoliko opilim in priobčim, da bi se tudi drugi navdušili in nabirali narodno blago, katerega je gotovo še v naši domovini mnogo in čaka, da bi ga kdo zapisal. Dijaki imate za to pač največ prilike. Ako imate še kaj takega, kar pošljite. In zglasite se tudi osebno, da Vam dam eventualno nekaj navodil.

E. K. Dve priobčim. V stalnih oblikah ste, kakor je videti, kar spretni. Da pa

ne postanete šablonski, bi Vam svetoval, da bi poskusili tudi v drugih kaj zapeti.

Z. Z. Tako je dosti boljše, samo neka nesoglasja bom skušal zabrisati, če se bo dalo. Pričakoval sem, da mi pošljete kaj novega, boljšega, ker sodim, da imate talent, s katerim se boste še postavili.

Fr. Ks. Vaša zgodba mi je prav všeč in jo, če bo le prostor dopuščal, priobčim prihodnjč.

ZANKE IN UGANKE

IZ LITERATURE.

A	A	A	A	A	C	D	slov. pisatelj
E	E	E	E	E	E	E	slov. pisatelj
G	G	G	I	I	I	I	Trdinova bajka
I	I	I	J	J	K	K	pisatelj proze
K	K	K	L	L	N	O	vrsta pesmi
O	O	P	P	R	R	R	Homerjev epos
R	S	T	T	V	V	Z	književna sodba

V debelo tiskani diagonali dobiš izraz za pesništvo.

RESITEV ZANK IN UGANK.

Literarna: 1) Ks. Meško: Mladim srcem, 2) Ostensko: Klic divjih gosi, 3) Ivan Cankar: Podobe iz sanj, 4) Maksim Gorkij: Mati, 6) Miško Kranjec: Os življenja, 6) Peter Lippert: Od duše do duše, 7) Ivan Pregelj: Otroci sonca.

Tako sta prav rešila: Vladimir Bonač, V.a III. drž. real. gimn. v Ljubljani in Anica Hočevarjeva, šestošolka v Ljubljani. Sledeči so pod 4) označili Meška (Mati, drama) oziroma Bolha (Mati, Mohorjeva antologija), kar končno tudi drži: Modrinjak France, kaplan, Pišece pri Brežicah, Ahačič Metod, Pleničar Dušan in Suhadolnik Stane, petošolci iz Št. Vida, Roesmann Romana, dijakinja, D. M. v Polju pri Ljubljani, in Vilko Čekuta v Ljubljani.

Izzrebana je bila Anica Hočevarjeva, ki naj se zgleda v upravi in si izbere po želji starejši letnik Mentorja.

Nagrada za prihodnje žrebanje, pri katerem pridejo seveda v poštev le naročniki Mentorja: Horacij - Sovrè: Pismo o pesništvu.

Novo, upravo izašlo!

**Djačka enciklopedija,
Srednjoškolski repetitorij
i Kalendar za školsku
godinu 1935-1936.**

na 380 strana sa 8500 podataka iz svih naučnih i praktičnih disciplina. Repetitorij cjelokupnog znanja u džepnom formatu. Sestavio ga prof. A. Marsić.

Meko vezan u cijelo platno sa zlatnim naslovom cijena Din 20.-

Dobije se u svakoj boljoj knjižari ili izravno kod nakladne Knjižare St. Kugli, Zagreb, Ilica 30.

Šalje se pouzecom ili uz unapred poslani novac franko.

Pred nakupom

domaćih ali inozemskih knjig, revij, muzikalij itd. obrnite se na

**Jugoslovensko
knjigarno**

r. z. z. o.
Ljubljana
Predškofljo

Ima stalno bogat sortiment slovenskih in tujejezičnih leposlovnih ter znanstvenih knjig ● zbirko žepnih slovarjev in učbenikov ● šolske knjige ● **Naročniki** knjižnih zbir (Leposlovne - Ljudske knjižnice ● Zbirke domaćih pisateljev in Kosmosa) uživajo pri nakupu knjig domaće zaloge ● **25% popust** (izvzemši šolskih)

Z a h t e v a j t e
brezplačno cenike
lastne založbe
in knjižnih zbirki

**NOVA ZALOŽBA
V LJUBLJANI
Kongresni trg št. 19.**

ŠOLSKE POTREBŠČINE za vse šole, učila, zvezki, barve, risalno in tehnično orodje, nalivna peresa,

KNJIGE: šolske, leposlovne in znanstvene. Tuja literatura v vseh jezikih. Cankarjevi in Finžgarjevi zbrani spisi.

PO ZELO NIZKI CENI odlični prevodi iz klasične literature za šolsko čtivo. Kot pomožna knjiga dr. Jak. Kelemina: Literarna veda.

**LJUDSKA
POSOJILNICA
V LJUBLJANI**

registr. zadruga z neom. zavezo
Miklošičeva cesta 6
(v lastni palači)

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri

NOVE VLOGE, vsak čas razpoložljive, obrestuje po 3%

? ALI POZNATE SLOVENSKO ZAVAROVALSTVO ?

Zadnja desetletja prejšnjega stoletja so v slovenski gospodarski zgodovini zelo važna. V konsumnih društvih in blagovnih ter kreditnih zadrugah je našel slovenski človek rešitev iz spon tujih kapitalistov in se osamosvojil.

V enem dolgo časa ni mogel stopiti na lastne noge — v zavarovalstvu. Naši ljudje so bili v tej važni gospodarski panogi često prepuščeni na milo voljo tujcev, ki so iz nesreče našega človeka kovali zlate kapitale.

Pa je šinila tudi tu rešitev v letu 1900 z ustanovitvijo samostojne slovenske zavarovalnice

Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani

Tekom 35 let se je Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani iz skromnih početkov razvila v mogočno gospodarsko podjetje, ki ima v elementarnem oddelku 21 milijonov, v življenjskem pa 29 milijonov kritnih sredstev. Letni premijski donos znaša v elementarnem oddelku približno 10 milijonov, v življenjskem pa nekaj nad 5 in pol milijona.

Za enkrat vodi Vzajemna zavarovalnica naslednje panoge:

- a) **ELEMENTARNI ODDELEK** - požarno zavarovanje, steklo, jamstvo, kasko, nezgode vlom in zvonove.
- b) **ŽIVLJENJSKI ODDELEK** - življenjsko in rentno zavarovanje v vseh kombinacijah, dalje v posebnem oddelku
- c) **KARITAS** - posmrtninsko zavarovanje.

Slovenski izobraženec mora poznati zgodovino in pomen slovenskih gospodarskih institucij, da ve prav svetovati in prav tolmačiti vsakemu slovenskemu gospodarju, ki se z zaupanjem obrne nanj za nasvet.